

N:o 98.

Af Herr **P. A. Hellgrén:** *Angående den inom Vesterbottens läns nuvarande lappska församlingar befintliga svenska befolkningens frikallande från deltagande i föreslagna värnpligtsöfningar och stamsoldats rekrytering m. m.*

Jag har länge varit tveksam, om jag skulle besvara Riksdagen med någon motion; men de stora frågorna, som nu föreligga till Riksdagens pröfning och beslut, hafva, efter noggranna studier af de Kongl. propositionerna, de många olika motionerna, samt landt- och sjöförsvarskomitéernas och skatteregleringskomiténs utlåtanden i dessa frågor, häft mina betänkligheter, synnerligast som jag här representerar en befolkning, hvilken vara eller icke vara till stor del beror på lösningen af dessa frågor.

Man har såsom hufvudsakligt vilkor för det nya härordningsförslagets antagande uppställt grundskatternas afskrifning och roteringsens skiljande från jordbruket; men då detta skett på ett sätt, som smärtsamt kommer att inverka betungande på den befolkning, som blifvit hänvisad att söka sitt dagliga bröd uti ett kargt och kallt klimat närmast snöfjellen och långt aflägsnad från sjökusten, hvarifrån den måste hemta sina förnödenheter, tager jag mig äfven friheten framkomma med en framställning, som jag vågar hoppas och tro att både Kongl. Maj:t och Riksdagen skola finna vara billig och med rättsvisa förenlig.

Jag vill då till en början andraga, att från äldre tider tills in uti det sjuttonde århundradet utgjordes lappmarkernas befolkning endast af den lappska folkstammen. Först den 27 September 1673 utkom Kongl. Maj:ts nådiga plakat om lappmarkernas bebyggande; den 3 Sept. 1695 förnyades detta plakat och den 24 November 1749, således för icke mer än 133 år sedan, utfärdades ett Kongl. reglemente för dem, som antingen redan bo och bygga i Lappland eller ock hädanefter till landets uppbrukande derstädes sig nedsätta vilja. Dessa Kongl. bref och plakat, hvilka för de flesta af Riksdagens ledamöter torde vara obekanta, har jag tagit mig friheten såsom bilagor bifoga denna min motion.

Af dessa framgår, att Kongl. Maj:t *på den tiden*, för att få folk att invandra i Lappmarkens obygder och der husligen nedsätta sig och uppodla landet, ja, till och med undantränga nomaderna, tillerkände dem en mängd friheter och förmåner, deribland *frihet från knekteskrifning i alla tider*. Alla dessa förmåner hafva gjort det möjligt för folk att dit inflytta och der söka sin lifnäring. Men allt eftersom befolkningen ökats och landet uppodlats, har man på *senare tider* i mer och mindre mån fråntagit dem dessa friheter, och om Kongl. Maj:ts nu framlagda förslag vinner Riksdagens bifall, har man beröfvat dem alla dessa friheter samt gjort dem likställda med dem, som innehafva Sveriges mest odlade och bäst vinstgifvande jord, utan att betänka, om denna befolkning i alla andra hänseenden är likställd med landets öfriga inbyggare. Jag vill då visa, att så icke är eller blifver förhållandet.

Afvittringen pågår och har en längre tid pågått inom Vester- och Norrbottens läns lappmarker, hvilken har till ändamål att skilja emellan den rätt, Kongl. Maj:t och kronan anse sig ega gent emot den enskilde jordegaren. Mycket krångel och trakasserier uppkommer vid dessa förrättningar, emedan jordegarnes rättigheter blifva tillbakasatta mera än billigt och rättvist är. Så t. ex. började afvittringen inom Lycksele socken år 1870 och, efter verkställda affattningar samt åren 1874—76 förrättade egotaxeringar, inlemnades år 1878 afvittringshandlingarne för socknen till Konungens Befallningshafvande i länet, men den 31 December sistberörda år fann nämnda myndighet skäligt återförvisa ärendet till förnyad skattläggning och egotaxering, hvilket beslut genom nådigt utslag den 2 Maj 1879 blef af Kongl. Maj:t stadfäst. Förnyade skattläggningar och egotaxeringar egde derefter rum under åren 1879 och 1880, hvaruppå ändtligen gillande utslag vans hos förbemälda Befallningshafvande den 16 Maj 1882. Detta utslag har i hufvudsak lemnats utan anmärkning af

kronoombud och Skogsstyrelsen; men sedan Landtmäteristyrelsen erhållit en ny chef, har detta embetsverk deremot framställt en mängd anmärkningar, föranledande dertill, att advokatfiskalsembetet i Kongl. Kammarkollegium i underdånig skrifvelse yrkat afvittringsärendets återförvisning för omarbetande för *tredje* gången.

Jag har velat framhålla detta för att visa huru afvittringen måhända af en eller annan orsak, t. ex. okunnighet om landets förhållanden och olika tolkning af afvittringsstadgan, kommer att i oändlighet utdragas på tiden och kosta staten oerhörda summor utan motsvarande ersättning samt försätta befolkningen i dessa bygder uti en allt mer och mer outhärdlig ställning, i ty att de fortfarande få lefva i ovisshet om sin eganderätt och urståndsättas att som sig bör med kraft och flit bedrifva odlingen af sina hemman.

Detta är nu en sak af sidan, men det finnes äfven en annan, som efter mitt förmenande icke kan vara den alldeles rätta, nemligen att under afvittringens fortgång göras af skogsstatens jägeritjenstemän utsynings- och utstämplingsförslag till afverkning och försäljning af skog för kronans räkning i sådana trakter, som troligen komma att tilldelas enskilda jordegare, hvilka då i stället för ståndsskog få åtnöja sig med stubbar.

Äfven lida Lappmarkens jordegare af en betungande och olidlig afgift, den så kallade utstämplingsafgiften, som utgår till jägeritjenstemannen med 10 öre för hvarje träd, som af honom stämplas — stundom till en del tjenstemän för äfven de ihåliga träden. Och mången gång kan man hafva full anledning befara, att utstämplingen, om icke missbrukas, så på ett mindre tillfredsställande sätt verkställles.

Nu kommer jag till en bland de svåraste bördor, som efter mitt förmenande för närvarande trycka de församlingar inom Lappmarken, som hafva lappar med renar boende inom sina områden. Dessa nomader äro enligt lag icke förpligtade att deltaga uti kommunens allmänna utgifter och göra det icke heller godvilligt, åtminstone inom Vesterbottens lappmarker, men dessa kommuner, som äro nog olyckliga att hafva lappar trängda till sina områden, få uteslutande med någon liten tillhjälp af staten bekosta fattiga lappars underhåll.

För närvarande arbetar en af Kongl. Maj:t nedsatt komité på ordnande af förhållandena emellan lapparne och den svenskboende jordbrukande befolkningen. Och det fattas då endast att denna komité föreslår

bibehållande af stängselskyldigheten, som blir svårare och nära nog tio gånger kostsammare än både värnpligten och rekryteringen att fullgöra.

Äfven äro dessa inbyggare, derföre att några hundra lappar bo ibland dem, och hvilka sällan eller aldrig besöka inoderkyrkan, beröfvade rättigheten att välja sina själasörjare, utan äro de tvungna att mot sin vilja emottaga och pensionera gamla utlevade prestmän, då det motsatta förhållandet borde ega rum, att just i dessa vidsträckta församlingar endast unga och kraftfulla prestmän komme i fråga, hvilket nog blefve händelsen, om församlingarne sjelfva finge välja sina prester.

Dessutom finnes det ingen landsdel, som är så betungad genom vägunderhållet såväl sommar- som vintertid som dessa lappmarksförsamlingar, beroende derpå, att afstånden äro så stora och de vägunderhållsskyldige boende ända till 12 à 15 mil från sina väglotter, dit de för väglagning sommartiden måste färdas på obanade vägar.

Kongl. Maj:t har föreslagit, att värnpliktig är, sedan han blifvit inskrifven, skyldig att för sin utbildning tjenstgöra under fredstid i 90 dagar, fördelade vid fotfolket och trängen under två år med 70 dagar under det första året och 20 dagar under det derpå följande; men att från deltagande i de 20 första dagarnes vapenöfningar befrias värnpliktig vid hären, om han vid anställd pröfning visar sig dels hafva förvärfvat den skjutskicklighet, som af rekryt fordras för att blifva godkänd i skjutning, dels ock ega den färdighet i vapenföring, marsch och manövrer, som af värnpliktig under motsvarande öfningstid i allmänhet vinnes.

Vid föredragning af detta ämne inför Konungen i Statsrådet anförde Herr Statsrådet och Chefen för Landtförvarsdepartementet bland annat: »Att det slutligen enligt all sannolikhet blir företrädesvis de norra orternas befolkning med dess i allmänhet större skjutskicklighet, som af denna bestämmelse kommer att draga fördel, torde äfven tala till fördel för förslaget, enär, då somrarne der äro kortare än i de sydligare provinserna, en lättnad i tungan och minskning i tiden der kunde synas företrädesvis önskvärda.» Visserligen äro de flesta af den befolkning, jag med denna min motion afser, i besittning af icke så obetydlig skjutfärdighet, men af de 20 dagarnes afprutning på öfningstiden skall troligen ingen begagna sig af det enkla skäl, att dermed vore ingen vinning för dem, men deremot en ökad utgift för staten; ty det är icke nog med skjutfärdighet, de värnpligtige skola ock ega den färdighet i vapenföring, marsch och manövrer, som af värnpliktig under motsvarande öfningstid i allmänhet vinnes, och till denna öfning erfordras måhända lika många dagars an-

vändande vid hemorten. — Besinner man då, att om denna öfning företages socknevis invid sockenkyrkan, hafva många af de värnpligtige 12 à 15 mil till kyrkan, så att, om de för att få dessa 20 dagars afprutning på olika tider inkallas till endast 10 dagars öfning, hafva de att påräkna en tidspillan af 60 à 70 dagar på egen kost.

Hvad åter angå de 90 dagarnes öfningstid, så är det icke nog med dem, utan lägger man härtill den tid, som, på för det mesta obanade vägar, åtgår för dem, hvilka hafva 80 mil fram och åter till mötesplatsen, eller på två år tillsammans 160 mil att marschera, ökas deras bortovaro från hemmet, äfven om de tillryggalägga 4 mil om dagen, med 40 dagar.

Slutligen vill jag framhålla det orimliga uti garantilagen, att t. ex. de kommuner i Lappmarken, som bo närmast snögränsen och hvilkas existens bero uteslutande af ladugårdsprodukter, men hvilkas folkmängd är två gånger större än mången kommun i södra och mellersta Sverige, komme det oaktadt att vid rekrytering få betala lega till dubbelt större antal rekryter än dessa bättre lottade kommuner. Då dessa sistnämnda möjligen kunna värfva en soldat för 140 à 150 kronor, lider det intet tvifvel, att lappmarkskommunerna, der denna institution blifver ny, få i lega, åtminstone till en början, utgifva 500 kronor.

Mycket mera torde kunna andragas, som visar uti hvilken ofördelaktig ställning lappmarkernas nuvarande svenska befolkning står gent emot det öfriga svenska folket i allmänhet, synnerligast sydsvenskarne, och det är med anledning af hvad jag tagit mig friheten anföra, som jag vågar vördsammast hemställa,

att Riksdagen ville i underdånig skrifvelse hos Kongl. Maj:t hemställa, att svenska befolkningen inom Vesterbottens läns nuvarande lappska församlingar måtte frikallas från deltagande i värnpligtsöfningar och stamsoldats rekrytering, intilldess den nu pågående afvittringen derstädes hunnit afslutas och fastställas, samt att Kongl. Maj:t ville söka afhjelpa de undantagsförhållanden, jag här ofvan påpekat, så att denna befolkning icke, nedtyngd af för hårda pålagor, dignar under bördan af desamma och ser sig nödsakad

öfvergifva den torfva, de i sitt anletes svett och under hopp om en lifnäring för sig och de sina upparbetat.

Om remiss till det Särskilda Utskottet anhålles.

Stockholm den 28 Februari 1883.

P. A. Hellgrén.

Bilaga till Herr P. A. Hellgréns motion i Andra Kamraren N:o 98.

Kongl. Plakat den 27 September 1673, angående lappmarkernas bebyggande.

Vi CARL etc. gøre veterligt, att såsom våre förfäder Sveriges Konungar hafva sig berömligen vinnlagt om alla de länders märklige bebyggande, som under dem lydt och legat hafva, och der ibland särdeles burit en noga omsorg för lappmarkerna samt deras invånares gagn och välfärd så i andelig som lekamlig måtto; men Vi likväl förspörje, att sådant deras lofliga upsåt icke ännu sin fullkommenhet nått hafver; så emedan Vi finne det vara vårt konungsliga embete likmätigt att fatta uti samma verk och det på allt görligt sätt söka att främja och fullborda, på det så väl Lapparne må med en nöjaktig undervisning till deras själars salighet blifva försörjda, såsom ock sjelfva landet af flere invånare besättas och upptagas, och det, som nu ligger öde och obrukadt, der igenom göras nyttigt och uparbetas till vår och rikets tjenst enkannerligen förmedelst svenska och finska åbor, hvilka den jordmån, hvaraf Lapparne efter sin näringsart nu ingen nytta eller fördel sig kunna göra, till ängsmark och mulbete samt annan tarfvelig föda af skog, strömmar och sjöar bruka och nyttja kunna; att förtiga den båtnad, som genom åtskilliga bergverks uptagande der sammastädes kan stå att förmoda, och till hvilkas befordran Vi ett särskildt nådigt privilegium gifve och utgå låte; fördenskull hafve Vi för godt och rådsamt eraktat, först till den rena och saliggörande gudstjenstens förkofring både ibland Lapparna sjelfva så ock de andra, hvilka sig härefter der varda nedsettande, att sjelfva lappmarken ifrån de andra svenska och finska församlingarna skiljas och uti särskilda socknar och tvänne prosterier fördelas skall, hvilka med sina vissa prostar, kyrkoherdar och kaplaner blifva försedda, på sådant sätt som Vi vår der å orten varande landshöfding hafve anbefallt med vederbörande biskops och superintendents tillhjälp forderligen att verk-

ställa; sedan och på det andra svenska och finska, uti Vester- och Österbotten samt Ångerman- och Jemtland boende, må dess heldre låta sig öfvertala att flytta till lappmarkerna i berörda landsorter och sig der sammastädes husligen nederlåta och de boställen uptaga, som de finna beqväma och dem till den ända kunna blifva inrymda, hafve Vi dem samma med särdeles friheter benåda velat, efter som Vi här med och i kraft af detta vårt öppna bref dem benåde, gifve och förünne efterföljande vilkor och friheter, som äro, att de på femton års tid må njuta förskoning för alla skatter och utlagor, ehvad namn de hafva kunna, men efter förloppet af bemälda frihetsår icke läggas för högre skatt än sjelfva Lapparna, med hvilka de öfver allt göras like, och till följe der af blifva frie för knekteskrifning i alla tider; befallande här med allvarligen våra landshöfdingar och befallningsmän der å orten samt alla andra, som det i någon måtto angå kan, och för vår skull vilja och skola göra och låta, att de dessa berörda åbor här vid behörigen handhafva, icke låtande dem något men, hinder eller intrång här emot tillfogas nu eller i tillkommande tider. Till yttermera visso etc.

Kongl. Maj:ts förnyade Plakat den 3 September 1695, om lappmarkernas bebyggande och de förmåner och friheter, som de, hvilka sig der nedsätta, åtnjuta skola.

Vi CARL etc. göre veterligt, att ehuru väl vi redan genom vårt öppna plakat angående lappmarkernas bebyggande, dateradt Calmar den 27 September 1673, på det andre svenske och finske uti Vester- och Österbotten samt Ångerman- och Jemtland boende måtte dess heldre låta sig öfvertala att flytta till berörda landsorter och sig der sammastädes husligen nederlåta, och de boställen uptaga, som de finna beqväma, och dem till den ändan kunna blifva inrymda, hafva gifvit och förünnt dem efterföljande vilkor och friheter, som äro, att de på femton års tid må njuta förskoning för alla skatter och utlagor, ehvad namn de hafva kunna, men efter förloppet af bemälda frihetsår icke läggas för högre skatt än sjelfve Lapparne, med hvilka de öfver allt göras like, och till följe deraf blifva frie för knekteskrifning i alla tider; så hafve Vi icke desto mindre af den konungliga omsorg, som Vi drage om berörda lappmarks bebyggande, och till att så mycket mer upmuntra dem, som sig der redan nedsatt, eller ärna der att nedsätta, i nåder godt funnit, förberörda vårt nådiga plakat härmed att iterera och förnya, således att Vi i kraft af detta vårt öppna nådiga bref krafteligen försäkra, att de, som sig i våra lappmarker antingen allaredan husligen nederlåt, eller härefter nederlåtande varda, skola ifrån den tiden,

de sig redan nedsatt, eller härefter nedsättande varda, åtnjuta femton års frihet för alla skatter och utlagor, ehvad namn de hafva kunna, allenast att de efter berörda frihetsårs förlopp till ett visst skattdäggas i proportion af de egor, som de häfda och nyttja, men undslippa eljest, lika som andra Lappar, mantalspenningar och knekteskrifning tillika med annat extraordinarie dock skola de, som en sådan vår förunnte frihet till godo vilja njuta, icke lägga sig allena på öfverflödigt svedjande, som Vi med missnöje förnimme härtill af en del skedt vara, hvarigenom både skogen utödes och skogseld lätteligen kan förorsakas, utan vara förpliktade landet så väl med hus att bebygga, som ock medelst åkers upptagande och ängars uprödjande så att excolera och upbruka, som det annorstädes i våra provinser vanligt är. Hvarföre Vi ock härmed allvarligen befalle våra landshöfdingar och de öfriga våra betjente der i orten, att de icke allenast hafva ett noga inseende der uppå, att igenom slikt öfverflödigt svedjande skogen icke måtte utödas, och i synnerhet Kitka och Manselke byars Lappar, som öfver de hos dem nedsatte Finnars myckna svedjande klaga, i detta mål intet prejudiceras, och således ej få tillfälle sig vidare deröfver att besvära, utan ock tillhålla landtmansnybyggare, som sig der nedsatt eller nedsättande varda, att de, som förberördt är, upbruka landet till åker och äng samt bebygga deras hemman med nödvändiga hus. Det alle etc.

Kongl. Reglemente den 24 November 1749 för dem, som antingen redan bo och bygga i Lappland eller ock hädanefter till landets upbrukande derstädes sig nedsätta vilja.

§ 1.

Eho, som vill sig uppå någon till nybruk tjenlig plats husligen nedsätta och nybruk uptaga, han bör först hos landshöfdingen sig anmäla samt derå skriftligt lof och tillstånd anamma.

§ 2.

Sedan eger landshöfdingen att låta syna och undersöka om den till nybruk upgifna platsens beskaffenhet i anseende till jordmänen, om den är duglig eller ej, och huruvida den tilltänkta upodlingen länder någon annan till förfång, hvaröfver, och helst då tvist sig yppar, utslag meddelas och utfärdas bör, samt dervid i akt tagas, hvad i 6 och 7 §§ här nedanföre stadgas.

§ 3.

Besigtningar och synerna förrättas af kronofogde, länsman och tvänne nämndemän; men skulle nybyggaren med deras göromål icke åtnöjas, och det tvistiga vore af den beskaiffenhet, att landshöfdingen det icke annars urskilja kunde, då förordnar han domhafvande, som med häradsnämnd uti kronobetjentes närvaro in loco ransakar och deröfver sitt betänkande afgifver.

§ 4.

Den, som fått tillstånd nybygge uptaga, åligger ock om verkställigheten så sorgfällig vara, att han aldrasist inom tu års tid må hafva gjort någon början med hus upbyggande och jordens upodlande, så att skönjas kan, det han har fullt allvar med nybyggets uptagande, och icke i blott uppsåt andra ifrån den platsen utestänga. I annan händelse hafve sitt erhållna tillstånd förverkat, och varde den rätten att derstädes anlägga nybygge updragen en annan, helst den, som är af någon förmögenhet, eller sig först anmäler.

§ 5.

Efter platsernas och orternas beskaiffenhet och i anseende till mer och mindre erforderligt arbete, innan hemmanet möjligen kan sättas i stånd, kommer väl häradsstingsrätten, efter förut af kronofogde, läns- och nämndemän hällen syn och besigtning, att projektera och landshöfdingen att bevilja frihetsår; men dock må ej flere än femton års frihet beviljas, enligt kongl. brefvet af den 8 Juli 1695, så framt icke besynnerliga skäl och orsaker dertill styrka, såsom att stället fordrar mera arbete och kostnad än vanligt är, och ingen derföre kan eller vill samma lägenhet utan flere frihetsår uptaga och bearbeta, eller hvad mera i jemförelse dermed kommer; äfven som ock, i fall några besynnerliga förmåner vid ett eller annat tillärnadt nybygge förekomma skulle, igenom hvilka lättheten af åker och ängs rödning stode att förmoda, så kan nybyggaren låta sig åtnöja med mindre än femton års frihet, särdeles när åbon, efter deras förlopp, hvarken blifver besvärad med soldatprestationen eller några onera personalia.

§ 6.

Efter frihetsårens förlopp skola nybyggen geometrice aftagas och skattläggas, icke just efter de gränser och rämärken, som vid första utsy-

ningen uppgifvits, utan till det mantal, som de egors beskaffenhet, hvilka åborne vilja hafva och utan andras förfördelande kunna få under hemmanen, befinnes vara före; och må en äldre nybyggare icke så underslås alla de trakter och till uppodling tjenlig mark, som han begär och efterstår, men till upbrukning ej medhinna kunde, att icke äfven den, som brede vid honom sig nedsatt eller bygga vill, kan få så mycken till nybruk tjenlig jord uti åker och ängs tillfälligheter, att han också må sig derstädes berga och uppehålla, fast icke alltid med så stort hemman, som den äldre, hvilken, så mycket möjligt är och utan publici prejudice ske kan, bör njuta sin flit och arbete till godo, hvarföre ock intet uparbetadt åker- eller ängsland kan honom fränkännas och någon annan tilläggas, utan med hans goda vilja och emot betalning, som arbetet hans pröfvas värdt vara.

§ 7.

Ej må någon räkna sig hafva upodlat och nedlagt arbete å sådana ställen, hvarest han uprest en eller annan höstack, hässja eller lada, till inrymmande af det hö och foder, som sjelfva naturen, utan dikning och rothuggning, gifver; men för upodlad må den trakt och lägenhet anses, som igenom kärrs och mossars utdikande samt träns barkande och rothuggande gjorts nyttig och brukbar till åker och äng. I följe deraf eger ock ingen större rätt till hö- och skog-myrrer, hvaraf en nybyggare kan hafva tillfälle och nödigt sig i första början af nybyggets inrättande att betjena, än så vida brist vara kan på andra när belägnare och till rödning dugliga platser, och ingen annan nybyggare tillkommer, som slika myrrer bättre betarfa torde; så varder ej heller den förfördelad, som för ett eller annat nybygges yttermera inrättande skull mister de platser, dem han blott till fogel- och djurfänge brukat; likaledes fiskevatten och andra lägligheter, som ej egentligen syfta på jordbruket.

§ 8.

Nybyggares vidlyftiga fikande och farande omkring skogarna efter vildt och i afsigt slikt att fånga och fälla, har hittills mycket hindrat jordens och landets upodlande; och som lappallmogen, hvilka till en del för slikt skatta, nogsammt medhinna att fånga och skjuta allt det vildt, som under namn af dyrare skinnvaror kommer; alltså hafva nybyggare dermed hädan-efter sig ej vidare att befatta, andra till men och sig sjelfva till hinder vid hemmansbruket, än allenast inom en half mil ifrån deras hemvist; och då en annan nybyggare kommer brede vid honom sig att nedsätta, har den förre

ej att tillägna sig någon enskild egande rättighet på något djur- och fogel-fänge inom samma trakt, utan nyttja de det gemensamt. Men hvad rof- och skadedjuren angår, så förhålles dermed efter allmän lag.

§ 9.

Så mycket möjligt är, bör hvar och en nybyggare bibehållas vid fiske till sitt behof, och därför får icke den ena underslås så mycket fiskevatten, der det finnes, till evärdelig ego, att icke en annan och så många, som kunna rymmas på de der till nybruk tjenliga varande platser äfven kunna få idka fiske till sin bättre tarf och utkomst.

§ 10.

I Lappland gifvas icke så många förhinder, som nere å landsbygden, hvarest hemmans brukarne ej sällan besväras med skjutsande, durchmarcher, inqvarteringar och många andra sammankomster vid mantalsskrifningar och flere upbördsterminer, hvilka i lappmarken dels aldrig, dels ock sällan, förefalla, och hvarföre jordbrukarne derstädes kunna bättre medhinna att sköta och ansa hemmansbruket; dock, och på det alla i lappmarkerna till nybruk tjenliga orter må så mycket heldre varda uptagna och i nyttigt stånd försatta, bestås på $\frac{1}{4}$ mantals hemman, hvarest bonden sjelf är arbetsför, en fullvuxen dräng och piga; men på $\frac{3}{8}$ och $\frac{1}{2}$ mantal må åbon hafva en hel- och halfvuxen dräng samt tvänne pigor; dock ifall någon åbo vill åtaga sig att till en viss tid med större eftertryck förbättra och upbruka sitt nybygge, då nekas honom icke att antaga mera folk, i synnerhet af sina egna barn, för hvilkas arbete han likväl årligen har att göra besked och med kronobetjentens intygande in för tingsrätten bevisa, att allt, hvad han utfäst sig till om jordbruket, behörigen verkställt blifvit.

§ 11.

Flere arbetshjon, än i föregående § utsättes, må ingen nybyggare, efter frihetsårens förlopp, hafva och hysa; och vare, om det är karl, som sig öfver det tillåtna antalet på nybygget uppehåller, han till krigstjänst förfallen, der han icke inom ett års förlopp, sedan han fyllt sina 21 års ålder, antingen utser sig och antager eget nybygge eller trädt i årstjänst. De

drängar åter, som icke kommit till samma ålder, så väl som qvinfolk, hvilka på nybygget äro öfver det redan utsatta antalet, böra äfven söka sig om årstjenst; men i annan händelse tjene ett år hos angifvaren för half lön, och hafve sedan frihet att söka sig tjenst med full lön, och sådant utan åtskilnad antingen öfverlopps hjonet är nybyggarens barn, slägtinge eller tjenstehjon.

Huruvida någon, medan frihets åren vara, må få hafva utaf dess egna barn flere personer, än i föregående § utsatt är, det pröfve landshöfdingen.

§ 12.

Hvad svedjande angår, så kan en nybyggare, i fall han icke medhinner att på annat sätt upbruka de trakter, som han ärnar till äng och åker uprödja, såsom medelst skogens barkande och rothuggande, hvilket desto nyttigare är, som matjorden derigenom icke förbrännes, derstädes i förstone bruka svedjeland; men annars förhålles med svedjande i lappmarken efter allmän lag.

§ 13.

Så snart någon skogseld förmärkes sig hafva yppat, åligger det den, som elden varse blifver, igenom natt och dag sådant kunnigt göra hos nästa kronobetjent samt kalla tillhopa grannar och angränsande byamän till eldens dämpande och släckande, vid plikt och ansvar, som lag i slikt fall utsätter: skynde sig ock alle, som bådade och tillsagde eller eljest elden varse blifva, till den ort, hvarest skogseld å färde är, och vike ej dädan, förr än all vidare fara synes vara förekommen, och kronobetjent gifver hemlof, samt i det närmaste undersökts, af hvad tillfälle och igenom hvilkens förvällande elden lös kommit.

§ 14.

Ehuruväl nu mera och sedan sådana mått tagna blifvit, att en och hvar, som ärnar nybruk uptaga, skall, der fiskevatten finnes, ega frihet att fiska till husbehof, samt att den, som flere egna barn hafver än det antal af tjenstehjon, som i 10 § medgifvet är, han kan, om så nödigt pröfvas, få dem hos sig behålla med vissa vilkor, så väl under som ock efter frihets årens förlopp, intet annat förmodas kan, än lära alla nybyggen blifva under påstående frihet behörigen upbrukade och i stånd satta; dock, och på det en nybyggare må desto bättre veta, hvad honom under frihets åren åligger att

göra; så vill Kongl. Maj:t i nåder hafva förordnat, att laga hus på ett nybygge skola bestå af en stuga och kammare tillhopa af åtminstone 12 alnars längd och 10 alnars bredd, med tak, golf, spis, bakugn och nödiga fönster, kornlada med loge, bred 11 alnar inom knutarna och så lång, att otröskad säd efter 4 à 5 tunnors utsäde der uti rymmas och bergas kan, så ock stolpebod, få- och foderhus samt stall efter nödortfen. Hvad nybyggarna till äfventyrs utaf dessa hus för emellankomna laga förfall icke medhunnit under frihetsåren, det bör sedan och inom viss förelagd tid fullbordas, vid vite eller att drifvas från hemmanet, sedan bristfälligheterna af honom utsökta blifvit, allt efter omständigheterna. Kommande i öfrigt, vid hemmanets bruk och vid makt hållande, att tjena nybyggarna till efterrättelse, hvad uti allmänna lagen 27 kap. byggningsbalken stadgadt är.

§ 15.

Enär nybyggarna eller hemmansbrukarna i Lappland sig efter detta reglemente rätteligen förhålla och utvisa behörig åhåga, flit och arbetsamhet vid jordbruket, så skola de till godo njuta de fri- och rättigheter, som förre förordningar och detta reglemente dem tillägga, i det de och deras barn skola undgå alla andra utlagor, än hvarföre hemmanet kan varda skattlagdt, som de ock då ifrån utskrifningar och soldathåll varda förskonte.

§ 16.

Beträffande i öfrigt de närmaste omkring kyrkorna belägna orter, så har ingen prestman, som redan innehafver allt hvad han till landtbruk, bete och utmark betarfvar, rättighet till den ort, han allenast brukat till fisk-, fogel- och djur-fänge eller mulbete för sina renar och boskap, och är belägen öfver $\frac{1}{4}$ mil ifrån kyrkan, då en nybyggare sig till nyttig marks uptagande angifver och vill sig husligen nedsätta. De hömyrer, som finnas på gamla prestbolen öfver en half mil ifrån kyrkan, nyttje presten till dess någon annan sig dertill anmäler, i fall presten har närmare lägenhet till ängars uprödjande, hvartill hela församlingen kan vara honom behjelpig efter handen, och till dess presten kunde få så stort ängsland upröjdt, att åtta kor och en häst kunna underhållas; hvarefter nybyggare må sätta sig så när kyrkan, som sig göra låter, och nyttje fiskevatten, sedan presten det närmaste till husbehovsfiske blifvit tillslaget. För den mark, presten sjelf upodlar och i 15 år nyttjat, njute han ingen vidare ersättning; men har han mindre tid

fått nyttja en eller annan upröjd plats, då har han att undfå proportionerlig betalning af församlingen, när han med döden afgår och icke njutit befordran till bättre lägenhet; och sedan kommer en sådan upröjd mark den efterträdande predikanten till godo.

Skolmästarne, som tillika äro spismästare för skolbarnen, kunna ej heller alldeles vara utan åker och ängs bergning för några kor och en häst; hvartill upodlingsjord och lägenheter först och fram för nybyggarna, äfven af de närmast till kyrkan belägna land, kommer att utses, jemte nödigt mulbete.

§ 17.

Slutligen drager Kongl. Maj:t till landshöfdingen i orten det nådiga förtroende, att han icke allenast öfver detta reglemente och dess efterlevande en noga hand håller, utan ock igenom vederbörande kronobetjente så föranstaltar, att ödemarker i Lappland på allt möjligt sätt må varda upbrukade och med folk bebodda.